

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Tvllii Ciceronis Orationvm Pars ...

Cicero, Marcus Tullius

Coloniae Agrippinae, 1629

Oratio XXII.

[urn:nbn:de:bsz:31-116557](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116557)

III.
 IN L. CATILINAM.

dem mihi libeat ascendere? * illud perficiam profe. 29
 Et, Quirites, ut ea, quae si in consulatu, priua-
 tius tuear, atque ornem, ut si qua est inuidia in con-
 seruanda rep. suscepta, ladat inuidos, mihi valeat
 ad gloriam. denique ita ne in Rep. retractabo, vs
 meminere semper qua gesserim, curemque ut ea
 virtute, non casu gesta esse videantur Vos, Quiri-
 tes, quoniam nox est, veneramini illum louem, cus-
 todiam huius vrbis, ac vestrum atque in vestra te-
 eta discedite, & ea, quanquam iam periculum est
 depulsum, tamen aequè, ac priori nocte fecistis, custo-
 dijs, vigilyque defendite. id ne vobis diutius faci-
 endum sit, atque ut in perpetua pace esse possitis, pro-
 uidebo.

IN L. CATILI-
 NAM, IN SENATV.

ORATIO XXII.

 Ideo, P. C. in me omnium vestrum
 ora, atque oculos esse conuersos: vi-
 deo vos non solum de vestro, ac reip.
 verum etiam, si id depulsum sit, de
 meo periculo esse sollicitos. est mihi
 iucunda in malis, & grata in dolore, vestra erga
 me voluntas: sed eam per deos immortales, quae so-
 deponite, atque obliuiscitis salutis mea, de vobis, ac de li-
 R beris

ORATIO IV.

*beris vestris cogitate. mihi quidem si hac conditio
 consulatus data est, ut omnes acerbitates, omnes
 dolores, cruciatuque perferrem: feram non solum
 fortiter, sed etiam libenter, dummodo meo labori-
 bus vobis populoque R. dignitas, salusque pariatur.*
² * *ego sum ille consul P. C. cui non forum, in quo om-
 ni equitas continetur: non campus, consularibus
 auspicijs consecratus: non curia, summum auxilium
 omnium gentium: non domus, commune perugium:
 non lectus, ad quietem datus: non denique hac sedes
 honoris, sella curulis, vnaquam vacua mortis peri-
 culo, atque insidijs fuit, ego multa tacui, multa per-
 tuli, multa concessi, multa meo quodam dolore in
 vestro timore sanavi. nunc, si hunc exitum consula-
 tus mei dii immortales esse voluerunt, ut vos P. C.
 populumque Rom. ex cade misera: coniuges, libe-
 rosque vestros, virginesque Vestales ex acerbissima
 vexatione: templa, atque delubra, hanc pulcher-
 rimum patriam omnium nostrum ex fœditissima
 flamma: totam Italiam ex bello, & vastitate er-
 riperem: quæcumque mihi vni proponitur fortuna,
 subeat. etenim si P. Lentulus suum nomen, indu-
 ctus à vatibus, fatale ad perniciem recip. fore pu-
 tavit, cur ego non later meum consulatum ad sa-
 lutem recip. propè fatalem extitisse? * quare P. C.
 consulite vobis, prospicite patriæ, conservate vos,
 coniuges, liberos, fortunæque vestras, populi R. no-
 men, salutemque defendite: mihi parcere, ac de
 me cogitare desinite. nam primum deo sperare
 omnes deos, qui huic urbi president, pro eo mihi, ac
 mereor,*

IN L. CATILINAM.

mereor, relaturos gratiam esse: deinde, si quid ob-
 tigerit a quo animo paratoque moriar. neque enim
 turpis mors forti viro potest accidere, neque im-
 maturam consulari, nec misera sapienti. nec tamen
 ego sum ille ferreus, qui fratris charissimi atque a-
 mantissimi presentis mœrore non mouear; horum-
 que omnium lacrymis, à quibus me circumfessum
 videtis: neque meam mentem non domum sæpè re-
 uocat exanimata vxor, abiecta metu filia, & par-
 uulus filius, qui mihi videtur amplecti resp. tanquam
 obsidem consulatus mei, neque ille, qui expectans
 huius exitum diei astat in conspectu meo, gener.
 moueor his rebus omnibus, sed in eam partem, vs
 salui sint vobiscum omnes, etiamsi vis aliqua me
 oppresserit. potius, quam vt illi & nos vna reip. pe-
 ste pereamus. * quare P. C. incumbite ad reip. salu-
 4
 tem: circumspicite omnes procellas, quæ impendent,
 nisi prouideris. non Ti. Gracchus, qui iterum tribu-
 nus pleb. fieri voluit: non C. Gracchus, qui agrarios
 concitare conatus est: non L. Saturnius, qui C.
 Menenium occidit, in disorimen aliquod, atque in
 vestra seueritatis iudicium adducitur: sed tenen-
 tur ij, qui ad vrbis incendium, ad vestrum om-
 nium cadem, ad Catilinam accipiendum Roma
 restiterunt, tenentur litera, signa, manus, denique
 vniuscuiusque confessio: sollicitantur Allobroges:
 seruicia excitantur. Catilina accersitur: id est in-
 tum consilium, vt interfectis omnibus, nemo ne ad
 deplorandum quidem populi R. nomen, atque ad la-
 mentandam tanti imperij calamitatem, relinqua-

ORATIO IV.

5 rūr. * hec omnia iudices detulerunt, rei confessi
 sunt, vos multū iam iudicis iudicauistis: primum
 quod mihi gratias egistis singularibus verbis, &
 mea virtute, atque diligentia perditorum homi-
 num patefactam esse coniurationem decreuistis: de-
 inde, quod P. Lentulum, ut se abdicaret pratura,
 coegistis: tum, quod eum & ceteros, de quibus iudi-
 cauistis, in custodiam dandos censuistis, maxi-
 meque, quod meo nomine supplicationem decreui-
 stis: qui honos togato habitus ante me est nemini:
 postremo hesterno die premia legati Allobrogum,
 Titoque Vulturcio dedistis amplissima, quae sunt om-
 nia eiusmodi, ut ij, qui in custodiam nominati
 dati sunt, sine vlla dubitatione à vobis damnati
 6 esse videantur. * sed ego institui referre ad vos P. C.
 tanquam integrum, & de facto, quid iudicetur:
 & de poena, quid censeatis: illa praedicam, quae sunt
 consulis. Ego magnum in rep. versari furorem, &
 noua quadam misceri, & concitari mala, iam pri-
 dem videbam: sed hanc tantam, tam exitiosam
 haberi coniurationem à ciuibus, nunquam putavi,
 nunc, quicquid est, quocumque vestra mentes in-
 clinant, atque sententia, statuendum vobis ante
 noctem est. quantum facinus ad vos delatum sit,
 videris. huic si paucos putatis affines esse, vebemen-
 ter erratis. latius opinione disseminatum est hoc
 malum: manauit non solum per Italiam, verum
 etiam transcendit alpes, & obscure serpens mul-
 tas iam prouincias occupauit. id opprimi susten-
 tando ac prolatando nullo pacto potest. quacumque
 ratio-

IN L. CATILINAM.

ratione placet, celeriter vobis vindicandum est.* 7
 video duas adhuc esse sententias: vnam D. Syllani
 qui censet eos, qui hac delere conati sunt, morte
 esse multandos: alteram C. Caesaris, qui mortis poe-
 nam remouet, ceterorum suppliciorum omnes a-
 cerbitates amplectitur. vterque & pro sua digni-
 tate. & pro rerum magnitudine in summa seueri-
 tate versatur. alter eos qui nos omnes, qui popu-
 lum Rom. vita priuare conati sunt, qui delere im-
 perium, qui populi R. nomen extinguere, puncto
 temporis frui vita, & hoc communi spiritu non
 putat oportere: atque hoc genus poena saepe in im-
 probos ciues in hac rep. esse vsurparum recordatur.
 alter intelligit, mortem à dijs immortalibus non
 esse supplicij causa constitutam, sed aut necessita-
 tem natura, aut laborum, ac miseriarum quie-
 tem esse: itaque eam sapientes nunquam inuiti,
 fortes etiam saepe libenter oppetiuerunt. vincula ve-
 ro, & ea sempiterna, certè ad singularem poenam
 nefarij sceleris inuenta sunt. Municipijs dispartiri
 iubet. habere videtur ista res iniquitatem, si impo-
 rare velis: difficultatem, si rogare. decernatur ta-
 men si placet. * ego enim suscipiam, & vt spero
 reperiam, qui id, quod salutis omnium cause statu-
 eritis, non putet esse sua dignitatis recusare. adiun-
 git grauem poenam municipibus, si quis eorum vin-
 cularuperit: horribiles custodias circumdat: & digna
 scelere hominum perditorum sancit, ne quis eorum
 poenam quos condemnat, aut per senatum, aut per
 populum leuare possit: eripit etiam spem, qua sola,
 R 3 homi-

ORATIO IV.

hominem in miserijs consolari solet : bona praterea publicari iubet , vitam solam relinquit nefarijs hominibus : quam si eripuisset , multas vno dolore animi ac corporis , & omnes scelerum poenas ademisset , itaq; vr aliqua in vit a formido improbis esset posita ; apud inferos eiusmodi quadam , illi antiqui , supplicia impijs constituta esse voluerūt : quōd videlicet intelligebant , his remotis , non esse mortem ipsam pertimescendam , * nunc P. C. ego mea video quid intersit . si eritū secuti sententiam C. Casarij , quoniam hanc is in rep. viam , que popularis habetur , secutus est , fortasse minus erunt , hoc monitore & auctore huiusce sententia , mihi populares impetus pertimescendi . sin illam alteram secuti eritū , nescio , an amplius mihi negotij cootrahatur : sed tamen meorum periculorum rationes vtilitas reip. vincet . habemus enim à C. Casare sicut ipsius dignitas , & maiorum eius amplitudo postulabat , sententiam tanquam obsidem perpetua in rep. voluntatis : intellectum est , quid intersit inter leuitatem concionatorum , & animum verè popularem , Saluti populi consulentem . * video , de istis qui se populares haberi volunt , abesse non neminem , ne de capise videlicet ciuium Romanorum sententiam ferat . is & nudius tertius in custodiam ciues Roman. dedit & supplicationem mihi decreuit , & iudices hesterno die maximis premijs affecit . iam hoc nemini dubium est , qui reo custodiam , quastori gratulationem , iudici premium decreuit , quid de tota re & causa iudicavit . At vero C. Casar intelligit , legem Semproniam esse

10

IV. IN L. CATILINAM.

esse de ciuibus Romanis constitutam: qui autem reip.
 sit hostis, eum ciuem esse nullo modo posse: denique
 ipsum latorem legis Sempronia iussu populi pœnas re-
 ip. dependisse. idem etiam ipsam largitorem Lentu-
 lum, & prodigum non putat, cum de pernicie reip.
 & exitio huius vrbis tam acerbè, tamque crude-
 liter cogitarit, appellari posse popularem. itaque ho-
 mo mitissimus, atque lenissimus non dubitat P.
 Lentulum aternis tenebris, vinculisque mandare: &
 sancit in posterum, ne quis huius & supplicio leuan-
 do se iactare, & in perniciem reip. posthac popularis
 esse possit. adiungit etiam publicationem bono-
 rum, vt omnes animi cruciatus, & corporis, etiam
 egestas ac mendicitas consequatur. * quamobrem II
 siue hoc statueritis, dederitis mihi comitem ad
 concionem po. R. carum atque iucundum: siue illam
 Syllani sententiam sequi malueritis, facile me,
 atque vos à crudelitatis vituperatione defendetis,
 atque obtinebo eam multò leuiorem fuisse. quan-
 quam P. C. qua potest esse in tanti sceleris im-
 manitate punienda crudelitas? ego enim de meo
 sensu iudico. nam ita mihi salua rep. vobiscum
 perfrui liceat, vt ego, quod in hac caussa vehe-
 mentior sum, non atrocitate animi moueor,
 (quis enim est me mitior?) sed singulari quadam
 humanitate, & misericordia. videor enim
 mihi hanc urbem videre lucem orbis terrarum,
 atque arcem omnium gentium subitò vno in-
 cendio concidentem: cerno animo sepultam
 patriam, miseros, atque insepultos aceruos ciuium.

AB

ORATIO IV.

versatur mihi ante oculos aspectus Cethegi, & fu-
 12 vor in vestra cade bacchantis. * cum verò mihi pro-
 posui regnantem Lentulum, sicut ipse se exfariispe-
 rasse confessus est, purpuratum esse hunc Gabinium,
 cum exercitu venisse Catilinam, tum lamentationem
 matrum familiàs, tum fugam virginum atque
 puerorum, ac vexationem virginum Vestalium,
 perhorresco: & quia mihi vehementer hac videntur
 misera, atque miseranda, iccirco in eos, qui ea
 perficere voluerunt, me seuerum, vehementemque
 praebeo. etenim quero, si quis paterfamiliàs, liberis
 suis à seruo inrefecto, vxore occisa, incensa domo,
 supplicium de seruo quàm acerbissimum sumserit:
 vtrum is clemens ac misericors, an inhumanus &
 crudelissimus esse videatur? mihi verò importunus
 ac ferreus, qui non dolorem suum & cruciatum
 dolore nocentis, & cruciatu lenierit. sic nos in ijs
 hominibus, qui nos, qui coniuges, qui liberos nos-
 tros trucidare voluerunt, qui singulas vniuscuiusque
 nostrum domos, & hoc vniuersum resp. domicilium
 delere conati sunt: qui id egerunt, vt gentem
 Allobrogum in vestigijs huius vrbis, atque in cinere
 deflagrati imperij collocarent: si vehementissimi
 fuerimus, misericordes habebimur: si veniustiores
 esse voluerimus, summa nobis crudelitate in patria
 ciuiumque pernicie fama subeunda
 13 est. * nisi verò cuiquam L. Caesar, vir fortissimus, &
 amantissimus resp. crudelior nudius tertius est visus,
 cum sororis sua scemina lectissima, virum praesentem
 & audientem vità priuandum esse dixit,
 cum

IN L. CATILINAM.

cum auium iussu Cos. interfectum, filiumque eius impuberem, ligatum à patre missum, in carcere necatum esse dixit. quorum quod simile fuit factum? quod in eum delenda reip. consilium? largitionis voluntas tum in rep. versata est & partium quadam contentio. atque illo tempore huius auus Lentuli, clarissimus vir, armatus Gracchum est persecutus. & graue tum vulnus accepit, ne quid de summa dignitate reip. minueretur: hic ad euertenda fundamenta reip. Gallos accersuit, seruitia concitauit, Catilinam euocauit, attribuit nos trucidandos Certhego, ceteros ciues interficiendos Gabiniò: urbem inflammandam Cassio, totam Italianam vastandam, diripiendamque Catilina. uereamini, censeo, ne in hoc scelere tam immani ac nefario nimis aliquid seuerè statuisse uideamini: cum multò magis sit verendum, ne remissione pena crudeles magis in patriam, quàm ne seueritate animaduersionis nimis uehementes in acerbissimos hostes fuisse uideamini. * sed ea quæ exaudio P. C. ¹⁴ dissimulare non possum. iactantur enim uoces, quæ perueniunt in aures meas, eorum qui uereri uidentur, ut habeam satis presidij ad ea, quæ uos statueritis hodierno die; transigenda. omnia prouisa, parata, & constituta sunt P. C. cum meâ summâ cura atque diligentia, tum multo etiam maiore pop. R. ad summum imperium, retinendum, & ad communes fortunas conseruandas, uoluntate. omnes ad sunt omnium ordinum homines, omnium denique ætatum: plenum est forum, pleni omnes aditus huius

R 5 loci,

ORATIO IV.

loci, ac templi. caussa enim post urbem conditam
 hac inuenta sola, in qua omnes sentiret vnum atque
 idem. prater eos, qui cum sibi viderent esse pereundū.
 15 cum omnibus potius, quam soli perire voluerunt.*
 hosce ego homines excipio, & secerno libenter: neque
 enim in improborum ciuium, sed in acerbissimorum
 hostium numero habendos puto. ceteri verò, dij im-
 mortales, qua frequentia, quo studio, qua virtute
 ad communem dignitatem, salutemque consentiunt?
 quid ego hic equites R. commemorem? qui vobis ita
 summa ordinis consilijque concedunt, vt vobiscum
 de amore reip. certent: quos ex multorum annorum
 disensione, ad huius ordinis societatem, concordia-
 emque reuocatos, hodiernus dies vobiscum atque hac
 caussa coniungit: quam coniunctionem si in consu-
 lato confirmaram meo, perpetuam in rep. tenueri-
 mus, confirmo vobis, nullum post hac malum ciuile
 ac domesticum ad vllam reip. partem esse venturum.
 pari studio defendenda reipublica conuenisse video
 tribunos ararios, fortissimos viros, scribas item v-
 niuersos: quos cum casu hic dies ad ararium fre-
 quentasset, video ab expectatione sortis ad commu-
 nem salutem esse conuersos. omnis ingenuorum ad-
 16 est multitudo, etiam tenuissimorum.* quis est enim,
 cui non hac templa, aspectus vrbis, possessio liberta-
 tis, lux denique hac ipsa, & hoc commune patria so-
 lum, cum sit carum, tum verò dulce atque iucun-
 dum? Operapretium est P. C. libertinorum homi-
 num studia cognoscere, qui sua virtute fortunam
 emittatis consecuti, hanc verò suam patriam esse
 iudi-

IN L. CATILINAM.

iudicant: quam quidam hinc nati, & summo nati
 loco, non patriam suam, sed urbem hostium esse iu-
 dicauerunt, sed quid ego huiusce ordinis homines
 commemorem? quos priuata fortuna, quos com-
 munit resp. quos denique libertas, ea, qua dulcissima
 est, ad salutem patriae defendendam excitauit? ser-
 uus est nemo, qui modò tolerabili conditione sit
 seruitutis, qui non audaciam ciuium perditorum
 perhorrescat, qui non obstare cupiat, qui non tan-
 tum quantum audet, & quantum potest, corferat
 ad communem salutis voluntatem. * quare si ¹⁷
 quem vestrum forte commouet hoc, quòd auditum
 est, lenonem quendam Lentuli concurrere circum
 tabernas, pretio sperantem sollicitari posse animos
 egentium, atque imperitorum: est id quidem ce-
 ptum atque tentatum: sed nulli sunt inuenti tam
 aut fortuna miseri, aut voluntate perdit, qui non
 ipsum illum sella, atque operis, & questus quodidia-
 ni locum: qui non cubile, ac lectulum suum, qui de-
 nique non cursum hunc otiosum vita sua saluum
 esse velint. multò verò maxima pars eorum, qui in
 tabernis sunt, immò verò (id enim potius est
 dicendum,) genus hoc vniuersum amantissimum est
 scj: etenim omne eorum instrumentum, omnis ope-
 ra ac questus frequentia ciuium sustinetur, aliter o-
 cio, quorum si questus oclusis tabernis minui solet,
 qui tandem incensis futurum est. * quacum ita sim P. ¹⁸
 C. vobis populi R. praesidia non desunt: vos, ne populo
 Rom. deesse videamini, prouidete. habetis consulem
 ex plurimò periculum & insidijs, atque ex media
 morte,

ORATIO IV.

morte, non ad vitam suam, sed ad salutem vestram
 reseruatam, omnes ordines ad conseruandam remp.
 mente, voluntate, studio, virtute, voce consentiunt,
 obfessa facibus, & telis impia coniurationis, vobis
 supplex manus tendit patria communis: vobis se,
 vobis vitam omnium ciuium, vobis arcem, & Ca-
 pitolum, vobis aras penatum, vobis illum ignem
 Vesta perpetuum ac sempiternum, vobis omnia tem-
 pla deorum atque delubra, vobis muros, atque vr-
 bus tecta commendat. pratereq; de vestra vita, de
 coniugum vestrarum ac liberorum anima, de foro
 runis omnium, de sedibus, ac focus vestris hodierno
 19 die vobis iudicandum est. * habetis ducem me-
 morem vestri, oblitum sui: qua non semper facultas
 datur. habetis omnes ordines, omnes homines, v-
 niuersum populum Rom. id quod in ciuili caussa ho-
 diearno die primum videmus, vnum atque idem sen-
 tientem. cogitate, quantis laboribus fundatum im-
 perium, quanta virtute stabilitam libertatem, quan-
 ta deorum benignitate, auctas, exaggerataque for-
 tunas vna nox penè deleuit, id ne vnquam posthac
 non modò confici, sed ne cogitari quidem possit, vo-
 bis hodierno die prouidendum est, atque hac, non vt
 vos, qui mihi studio penè præcurritis, excitarem,
 locutus sum, sed vt mea vox, qua debet esse inrep-
 20 princeps, officio functa consulari videretur. * nunc
 antequam ad sententiam redeo, de me pauca di-
 cam. Ego quanta manus est coniuratorum, quam
 videtis esse permagnam, tantam me inimicorum
 multitudinem suscepisse video: sed eam esse iudico
 tur.

IN L. CATILINAM.

zurpem, & infirmam, contemptam, & abiectam:
 quod si aliquando alicuius furore, & scelere con-
 citata manus ista plus valuerit, quam vestra ac-
 reip. dignitas: me tamen meorum factorum, atque
 consiliorum nunquam P.C. poenitebat. etenim mors,
 quam illi mihi fortasse nuntiantur, omnibus est pa-
 rata: vita tantam laudem, quanta vos me vestri
 decretis honestatis, nemo est assecutus. ceteris enim
 semper bene gesta, mihi vni conseruata reip. gra-
 tulationem decreuistis. * sit Scipio clarus ille, cuius 21
 consilio atque virtute, Annibal in Africam redire,
 atque ex Italia decedere coactus est: ornatur alter
 eximia laude Africanus, qui duas vrbes huic impe-
 rio infestissimus, Carthaginem, Numantiamque
 deleuit: habeatur vir egregius L. Paullus ille, cuius
 currum rex potentissimus quondam, & nobilissi-
 mus Perses honestauit. sit in aeterna gloria Marius,
 qui bis Italiam obsidione, & metu seruitutis libe-
 ravit: anteponatur omnibus Pompeius; cuius res
 gesta, atque virtutis iisdem quibus solus cursus, re-
 giombus, ac terminus continentur. erit profectò in-
 ter horum laudes aliquid loci nostra gloria. nisi for-
 te maius est patefacere nobis prouincias, quò exi-
 re possimus, quam curare: vt etiam illi, qui absunt,
 habeant quo victores reuertantur. * quanquam est 22
 in vno loco conditio melior externa victoria, quam
 domestica: quod hostes alienigenae aut oppressi ser-
 uunt, aut recepti beneficio se obligatos putant. qui
 autem ex numero ciuium dementia aliqua de-
 prauati, hostes patriae semel esse coeperunt, eos, cum
 à per-

ORATIO IV.

à perniciè reip. repuleris, neque vi coercere, neque be-
 neficio placare possis. quare mihi cum perditis ciui-
 bus aeternum bellum susceptum esse video : quod ego
 vestro bonorumque omnium auxilio, memoriaque
 tantorum periculorum, quæ non modò in hoc popu-
 lo qui seruatus est, sed etiam in omnium gentium
 sermonibus ac mentibus semper hærebit, à me, atque
 à meis facillè propulsari posse confido. neque vlla pro-
 fectò tanta vù reperietur, quæ coniunctionem ve-
 stram equitumque Rom. & tantam conspirationem
 bonorum omnium perfringere, & labefactare pos-
 23 sit. * quæ cum ita sint, Patres conscripti, pro impe-
 rio, pro exercitu, pro prouincia, quam neglexi, pro
 triumpho, ceterisque laudis insignibus, quæ sunt à me
 propter vrbis, vestraque salutis custodiam repudiata:
 pro clientelis, hospitijque prouincialibus, quæ tamen
 urbanis opibus non minore labore tueor, quàm com-
 paro : pro his igitur omnibus rebus, & pro meis in
 vos singularibus studijs, proque hac, quam conspiciis,
 ad conseruandam remp. diligentia, nihil aliud à
 vobis, nisi huius temporis, totiusque mei consulatus,
 memoriam postulo : quæ dum erit vestris mentibus
 infixæ, firmissimo me muro septum esse arbitrabor.
 quod si meam spem vù improborum fefellerit, atque
 superauerit, commendo vobis paruum meum fili-
 um : cui profectò satis erit presidij non solum ad sa-
 lutem, verum etiam ad dignitatem, si eius, qui hæc
 omnia suo solus periculo conseruauerit, illum esse
 24 filium memineritis. * quæ propter de summa salu-
 te vestra populique R. P. C. de vestris coniugijs, ac
 libe-

IN L. CATILINAM.

liberis, de aris ac focis, de sanis ac templis, de totius
urbis rebus ac sedibus, de imperio, de libertate, de
salute Italia, deque vniuersa rep. decernite diligen-
ter, vt instituisſis, ac fortiter. habetu enim consulem,
qui & parere vestris decretis non dubitet: & ea qua
statueritis, quo ad viuet, defendere, & per se ipsum
praestare possit.

PROL. MVRÆ-
NA.

ORATIO XXIII.

VAE precatus sum à dñs immorta-
libus, iudices, more institutoque maio-
rum illo die, quo auspicato, comitijs
centuriatis, L. Muranam consulem re-
nunciavit: vt ea res mihi, magistratui-
que meo, populo plebique R. bene atq; feliciter eueni-
ret: eadem precor ab hsdem dñs immortalibus ob e-
iusdem hominis consulatum vnà cū salute obtinendū,
& vt vestra mentes atque sententia cum populi R.
voluntate suffragijsque consentiant: eaque res vobis
populoque R. pacem, tranquillitatem, otium, concor-
diamque afferat: quod si illa solennis comitiotorum
precatio, consularibus auspicijs consecrata, tan-